

PITYRIASIS LICHENOIDES CHRONICA (Juliusberg)

Parapsoriasis en gouttes (Brocq), Dermatitis psoriasiformis nodularis (Jadassohn).

*รายงานผู้ป่วย หนึ่งราย

โดย

** นายแพทย์ ร.ก. ประสพ นิตินันท์ที่ประกาศ พ.ย.

Pityriasis lichenoides chronica เป็นโรคผิวหนังเรื้อรัง ซึ่งดื้อต่อการรักษาและพบได้ยากชนิดหนึ่ง เป็นโรคที่มีลักษณะคล้าย Psoriasis มาก แต่บางครั้งก็มีลักษณะคล้าย Scaling syphiloderm ผื่นของโรคนี้มักจะขึ้นตามดำตัว แขนและขาทั้งสองข้าง มักจะเป็นผื่นผื่นหนึ่งชนิดๆ เท่านั้น ไม่มี infiltration และไม่มีอาการเฉย Primary lesion มีลักษณะเป็น Macule หรือ Maculo-papule สีแดงๆ ขนาดประมาณหัวเข็มหมุด หรือ เม็ดคิ้ว รูปกลมๆ หรือรูปไข่ lesion ที่มีขนาดใหญ่ เช่น ขนาดประมาณเม็ดคิ้ว มีลักษณะแบนราบเสมอกับผิวหนัง ตรงกลางมีเม็ดเล็กน้อย มีขอบเขตชัดเจน lesion ที่มีขนาดเล็ก เช่น ขนาดประมาณหัวเข็มหมุด มีลักษณะเป็นคุ่มยอดแหลมสูงกว่าผิวหนัง สีแดงเข้มกว่า lesion ที่มีขนาดใหญ่ lesions เหล่านี้ ส่วนมากมักจะมี Scales ปกคลุมอยู่บน papules แต่ไม่เล็ดออกไป Scales เหล่านี้เมื่อตก

ออกจะพบว่า ส่วนที่อยู่ตรงกลางหนากว่าส่วนที่อยู่ขอบๆ สำหรับ lesion ที่ถูกเกาหรือขีด จะมีสีแดงเข้มและเลือดออกเล็กน้อย ผื่นดังกล่าวมาแดง มีลักษณะ firm เมื่อเป็นอยู่นานๆ จะมี papules หรือ Nodules เกิดขึ้นใหม่ตุ่มตามอย่างช้าๆ เรื่อยไป ตามดำตัว แขนและขาทั้งสองข้าง ตามปกติแล้ว จะไม่พบผื่นเหล่านี้ขึ้นตามหน้า หิ้งศีรษะและมือทั้งสองข้างเลย ผู้ป่วยด้วยโรคนี้ ส่วนมากเมื่อเริ่มเป็นใหม่ๆ มักจะมี Papule สีแดงปดายแหลมขึ้นมาก่อน และบน Papule นั้นปกคลุมด้วย Scales ต่อมา Papule โตขึ้น และสีของ Papule เปลี่ยนไปกลายเป็นสีคล้ำ หรือ สีแดงคล้ำก่อนไปเป็นสีดำ แต่บางรายเมื่อเริ่มเป็นใหม่ๆ อาจมี Macule สีแดงขึ้นมาก่อน แล้วต่อมาจึงกลายเป็น Papule สีแดง และโตขึ้น กลายเป็นสีคล้ำ เช่นเดียวกันกับที่กล่าวมาแล้ว มักจะขึ้นตามดำตัว แขนและขาทั้งสองข้าง ไม่มีอาการ และเป็นเรื้อรัง คือ

* รายงานผู้ป่วยในการประชุมวิชาการทางโรคผิวหนัง ณ โรงพยาบาลจุฬารัตน์, กรุงเทพฯ ๑๑ มี.ค. ๒๕๐๐
** แพทย์โรคผิวหนังแห่งโรงพยาบาลจุฬารัตน์ คณะแพทย์

ศกการรักษายูเซนหรือไป Papule บางอัน
เมื่อเป็นนาน ๆ เข้า Scale จะหลุด ออก เหลือ
Lesion บนผิวหนังเบ็ดขาว ๆ คด้าย ๆ เกิดขึ้น

ในบางรายจะพบว่า Long axis ของ Lesion
อยู่ขนานไปตาม Line of cleavage มีลักษณะ
คล้าย Lesion ของ Pityriasis rosea แต่ผิวของ
โรคนี้มันส์แดงกว่า

โรคนี้มีลักษณะคล้าย Psoriasis มาก ต่าง
กันที่โรคนี้ Scales เล็กละเอียดอ่อนมากกว่า
และเวลาดอกหรือหลุด Scales ออกไม่พบ Pin-
point bleeding แต่จะแต่เห็น Diffusely edema-
tous erythematous base.

ในบางรายอาจพบผิวหนังด่างขาว (Leuko-
derma) ร่วมกับโรคนี้

สาเหตุของโรคนี้ ยังไม่ทราบแน่นอน มัก
จะพบในคนหนุ่มสาว มักจะพบในชาย มาก
กว่าหญิง การ Expose ต่อความร้อนมาก ๆ
อาจเป็นสาเหตุอันหนึ่งที่ทำให้เกิดเป็นโรคนี้
ได้ โรคนี้ไม่มีความสัมพันธ์ เกี่ยวกับ
Psoriasis หรือ Lichen planus แต่อย่างไรเลย

Histopathology ของผิวหนังพบโรคนี้
พบว่า มี Hyperkeratosis, Parakeratosis, Acan-
thosis, เล็กน้อย มี Intercellular และ Intra-
cellular edema ใน Stratum mucosum มี
Migration ของ Leucocytes เข้าไปใน Epider-
mis และอาจพบ Leucocytes เหลืออยู่รวม

กันเป็น Microabscess ใน Stratum corneum
นอกจากนี้แล้วอาจพบว่ามี Slight liquefaction
degeneration ของ Basal layer สำหรับชั้น
Cutis ของผิวหนังนั้น พบว่ามีหลอดเลือดขยาย
ตัวในชั้นบน ๆ และมี Perivascular infiltration
ปานกลาง Cellular infiltration นั้นค่อนข้างมาก
ประกอบด้วย Polymorphonuclear leucocyte,
Lymphocyte, Monocyte และอาจพบ Eosino-
philes ในบางครั้ง

การวินิจฉัยโรคนี้ อาศัยการวิเคราะห์แยก
โรคจาก Seborrhic dermatitis, Pityriasis rosea,
Psoriasis, Lichen Planus, Maculo-papular,
Syphiloderm และ Premycotic stage ของ
Mycosis fungoides ซึ่งแยกออกจากกันได้จาก
ประวัติ, ลักษณะเฉพาะ และ Histopathology
ของ Lesion ดังกล่าวมาแล้ว

รายงานผู้ป่วย 1 ราย

ผู้ป่วย ชายไทย โสด รูปร่างดำตัน อายุ
21 ปี เดิมทวดไป 5788/99 มา รพ. ด้วย
อาการสำคัญว่า มีผื่นขึ้นตามลำตัว แขนและขา
ทั้งสองข้างมานานประมาณ 6 เดือน มีอาการ
คันบ้างเล็กน้อยเป็นบางเวลา แต่ส่วนมากไม่มี
อาการคันเลย สุขภาพของผู้ป่วยแข็งแรงสบาย
ดี ไม่เคยเจ็บป่วยร้ายแรงมาก่อนเลย และไม่
เคยเป็นกามโรค มารดาของผู้ป่วยเป็นโรค
ผอมแห้งตาย มีพี่น้องของเดียวกัน 4 คน ทุก

รูปที่ 1

ภาพผู้ป่วย แสดงให้เห็นผื่นที่ขึ้นนานแล้ว มีลักษณะเป็น papules สีคล้ำ ขอดแหลม มี scale ปกคลุมอยู่ข้างบน

รูปที่ 2

ภาพผู้ป่วย แสดงให้เห็นผื่นที่ลอกออกแล้ว มีลักษณะเป็น รอยต่างขาว คล้ายเกล็ด

รูปที่ 3

ลักษณะเช่นรูปที่ 2 จะเห็นคันที่ตอกออกแล้ว เป็นรอยด่างขาวชัดเจน.

Pityriasis lichenoides chronica.

คนรวมทงบิดายมชวคอยู แข็งแรงสบายดี ไม
มีใครในครอบครัวตอดจนกระทั่ง ปุ่ยาตายาย
เป็นเช่นผู้บวยเลย ผู้บวย เรือนหนึ่งคือจบชน
ป. 4 ไม่เคยเดินทางไกล อุปนิสัยเยือกเย็น
ตั้งแต่พคิดไม่มี การสังคัมพอใช้

ประมาณ 6 เดือนก่อนมา รพ. (หลังจาก
ที่ผู้บวย ถูกเกณฑ์ทหารแล้ว) เริ่มมีเม็ดสีแดงๆ
ที่ตมเม็ดสองเม็ดเกิดขึ้นเรื่อยๆ ทบบริเวณต้นหลัง
ไม่คันเลย เม็ดแดงๆ เหล่านี้ เม็ดเป็นอยู่นานๆ
เข้า จะกลายเป็นสีดำหรือแดงคตาจนเกือบจะ
เป็นสีดำ แล้วค่อยๆ ดอกออกกลายเป็นสีดำๆ
คล้ายกับเป็นเกล็ดขึ้น ยิงนานวนเซาก ยิงมมาก
ขึ้น เม็ดแดงๆ เหล่านี้ จะเกิดขึ้นใหม่เรื่อยๆ
ดูตามอย่างช้าๆ ไปตามดำตัว แขนและขาทั้ง
สองข้าง ในระยะหลังๆ นี้ มีอาการคันบ้าง
เล็กน้อยเป็นบางเวลา แต่ส่วนมากไม่คัน ประ-
มาณ 2-3 ปีคาก็ ก่อนมา รพ. มีผื่นขึ้นต้น
เกิดขึ้นที่หลังตามขางละ 2-3 เม็ด และมีเม็ด
1 เม็ด ขึ้นที่บริเวณ ส่วนหัวของอวัยวะสืบพันธุ์
ก่อนที่จะมีผื่นขึ้น ผู้บวยไม่ไดกินยาหรือฉดยา
มาก่อนเลย

จากการตรวจร่างกายพบว่า มีผื่นขึ้นตาม
ดำตัว แขนและขาทั้งสองข้าง และเป็นอยู่ที่ผ
หนึ่งเพียงขึ้นต้นๆ เท่านั้น ไม่มี Infiltration
เลย ผื่นเหล่านี้ขนาดแตกต่างกัน ตั้งแต่ขนาด
ประมาณหัวเข็มหมุด จนถึงขนาดประมาณ

เม็ดคิด ส่วนมากมีรูปกลม แต่บางอันมีรูป
ไข่ ผื่นที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ มีลักษณะเป็น Papule
หรือ Maculo papule สีแดงๆ ผื่นที่ขึ้นนานแล้ว
มีลักษณะเป็น Papule หรือ Maculo papule
สีแดงคตาจนเกือบจะเป็นสีดำ และบางอันก็
ดอกออกกลายเป็น Macule สีขาวๆ คดำๆ
เกล็ดขึ้นๆ ผื่นที่มีขนาดใหญ่มีขอบเขตชัดเจน
รวมเต็มอกกับผองหนึ่ง และ Long axis ของ
ผื่นเหล่านี้ มักจะขนานไปตาม Line of
cleavage ผื่นที่มีขนาดเล็ก เป็นตมปลายแหลม
อยู่ดังกว่าผองหนึ่งและสีเข้มกว่าผื่นที่มีขนาดใหญ่
ผื่นเหล่านี้เต็มไปด้วย Scales เป็นจำนวนมาก
แต่บางอันไม่มี Scale Scale เหล่านี้ เม็ดดอก
ออกจะพบว่าส่วนที่อยู่ตรงกลาง หนากว่า ส่วนที่
อยู่ตรงขอบๆ และมองเห็น Diffusely edema-
tous and erythematous base บน Lesion ขึ้น
นั้น ผื่นเหล่านี้มีอยู่เป็นจำนวนมาก ตามด้าน
หน้าและด้านหลังของดำตัว บริเวณแขนตง
แต่คากว่าให้ตงมาจนถึงข้อมือ บริเวณขา
ตงแต่ขาอันตงมาจนถึงน่อง บริเวณหนึ่งตา
บนส่วนที่อยู่ใกล้ไปทางหัวคางขางละ 2-3 เม็ด
และมีผื่นขึ้นที่บริเวณส่วนหัวของอวัยวะสืบพันธุ์
1 เม็ด ทมอทั้งสองข้าง, หนึ่งคัระและใบ
หน้าแทบจะไม่มีผื่นเหล่านี้เลย

จากการขูดเอา Scale มาตรวจด้วยกล้อง
จุลทรรศน์ ไม่พบ Spore และ Mycelium ของ
เชื้อรา

การตรวจปอด และหัวใจ ไม่พบสิ่งผิดปกติ Film chest ไม่พบวัณโรคของปอด
 การตรวจเลือดพบว่า Hb = 84%
 R.c. = 5.95 M., W.c. = 11350 P = 60%
 L = 40%

การทดสอบ Blood kahn ได้ผลลบ
 ผด Biopsy พบว่ามี Irregular hyperkeratosis and parakeratosis มี Acanthosis เล็กน้อยมี Slightly intercellular และ Intracellular edema ของ Stratum mucosum มี Liquefaction depeneration ของ Basal layer และมี Migration ของ Leucocyte เข้าไปใน Epidermis บางเล็กน้อย ในชั้นบนๆ ของ Cutis พบหูดอดเลือดขยายตัวบางเล็กน้อย และ Perivascular infiltration ปานกลาง Cellular infiltration ประกอบด้วย Small round cell เป็นส่วนใหญ่

ผู้ป่วยรายนี้ ได้รับการรักษาเฉพาะที่หลายอย่าง อาการไม่ดีขึ้น ได้ฉีด Cytamen เข้าตามเนื้อหนัง 100 Microgram เป็นเวลานานประมาณ 12 วัน อาการคงเดิม ปัจจุบันได้ให้การรักษาเฉพาะที่อย่างเดียว คือ 5% Liquor carbonis detergens ใน Lotio calamine ปรากฏว่า นาน ๆ จะมีเม็ดแดง ๆ เกิดขึ้นใหม่เล็กน้อย

วิจารณ์

Pityriasis lichenoides chronica เป็นโรคที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับ Psoriasis มาก แต่ไม่ปรากฏว่า โรคทั้งสองนี้จะมีความสัมพันธ์กันเลย เช่นกัน โรคนี้ก็ได้เกี่ยวข้องกับ Lichen planus ถึงแม้ว่าโรคนี้อาจมีลักษณะคล้าย Lichen planus ในบางครั้ง

มีผู้เชื่อว่า โรคนี้เป็น Guttate variety ของ Parapsoriasis แต่บางท่านเชื่อว่าเป็นอีกโรคหนึ่งต่างหาก เพราะไม่ปรากฏว่าโรคนี้กลายเป็น Mycosis fungoides เลย (Parapsoriasis บางรายอาจกลายเป็น Mycosis fungoides ได้)

โรคนี้มีลักษณะเฉพาะ คือ มีผื่นที่ผิวหนังเพียงชนิดหนึ่งเท่านั้น ไม่มี Infiltration และไม่มีอาการเลย มักจะเป็นตามลำตัว แขน และขา ตามปกติแล้ว จะไม่มีผื่นชนิดมือ หน้า และหนังศีรษะเลย มักจะเป็นเรื้อรังติดต่อการรักษาทุกชนิด

สาเหตุของโรคนี้ยังไม่ทราบแน่นอน มักจะเป็นในวัยหนุ่มสาว มักจะเป็นในชายมากกว่าหญิง การ Expose ต่อความร้อนมาก ๆ ช่วยทำให้เป็นโรคนี้ได้ง่ายขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุของผู้ป่วยรายนี้ได้ เพราะว่าผู้ป่วยรายนี้ เริ่มเป็นหลังจากที่ถูกเกณฑ์ทหารแล้ว

ซึ่งคงอยู่ในเครื่องแบบ และตรวจว่าคือแดง
แดงอยู่เต็มอ ๆ

Histopathology ของโรคนี้ มีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมาแล้ว ไม่มีลักษณะ Characteristic และ Diagnostic เช่น Lichen planus หรือ Psoriasis

โรคนี้อาจจะหายไปได้เองในบางราย แต่ส่วนมากมักจะเป็นอย่างเรื้อรัง คือต้องการรักษาทุกชนิด Chipman ได้ทดลองรักษาผู้ป่วย 3 รายด้วย Ultraviolet ได้ผลดี แต่อย่างไรก็ตามส่วนมากของโรคนี้ มักจะเป็นเรื้อรังอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้ว่าจะได้พยายามรักษาโดยทุกวิถีทางแล้ว การรักษาโรคนี้ จึงแนะนำให้ใช้การรักษาเฉพาะที่แบบเดียวกับการรักษา Psoriasis

สำหรับผู้ป่วยรายนี้ เพิ่งเป็นมาได้ 6 เดือน ได้พยายามรักษาโดยใช้ยาเฉพาะที่มาหลายอย่างแล้ว แต่ไม่ไ้ผล ผู้ป่วยรายนี้ยังไม่ได้รับการ รักษา โดยการ ฉายแสง Ultraviolet ปัจจุบันนี้ ได้ให้การรักษาเฉพาะที่อย่างเดียว คือ 5% liquor carbonis detergens ใน Lotion calamine ปรากฏว่า อาการคงเดิม นาน ๆ จะมีเม็ดสีแดงเกิดขึ้นใหม่สักครึ่งหนึ่ง ซึ่งจาเป็นจะต้องศึกษาคนความเกี่ยวกับกรรักษาต่อไปอีก

สรุป

Pityriasis lichenoides chronica เป็นโรคผิวหนังเรื้อรัง ต้องการการรักษาทุกชนิด มีลักษณะเฉพาะ คือ มีผื่นตามตัว แขน

และขาทั้งสองข้าง เป็นอยู่ท่อนึ่งชนคน ๆ เท่านั้นไม่มี infiltration และไม่มีอาการเรื้อ

รายงานผู้ป่วย 1 ราย ชายไทย โสด อายุ 21 ปี มีผื่นตามตัว แขนและขานาน 6 เดือน เริ่มเป็นใหม่ ๆ มีลักษณะเป็นเม็ดสีแดง ๆ ที่ระเม็ดสีแดงเกิดขึ้นเรื่อย ๆ ที่บริเวณต้นหลัง ไม่มีอาการคันเลย เป็นอยู่นาน ๆ เขากดายเป็นสีดำ แดงต่อมาดอกออกกลายเป็นสีขาว ค่อย ๆ เกิดขึ้น ยิ่งนานวัน เขากยิ่งเป็นมากขึ้น

จากประวัติ, ลักษณะ และ Distribution ของ Lesion ตลอดจนผลการตรวจทางห้องทดลอง แสดงว่าผู้ป่วยรายนี้เป็น Pityriasis lichenoides chronica ซึ่งคือต้องการรักษา.

เอกสารอ้างอิง

1. Oliver S. Ormsby and Hamilton Montgomery. : Diseases of the skin, Henry Kimpton. London, 1948.
2. A.C. Roxburgh : Common skin diseases, H.K. Lewis & Co. Ltd. London, 1950.
3. Norman Tobias : Essentials of dermatology, J.B., Lippincott company, Philadelphia, London and Montreal, 1944.
4. Robert M.B., Mackenna: Diseases of the skin, Baillie' re, Tindall and cox, London, 1952.
5. S. William Becker and Maximilian E. Obermayer: Modern dermatology and syphilology, J.B. Lippincott Company, Philadelphia. London and Montreal, 1947.
6. George Clinton Andrews: Diseases of the skin, M.B. Saunders Company. Philadelphia and London, 1946.